

Z A P I S N I K

sa 9. sjednice Povjerenstva za ravnopravnost spolova održane 23. studenog 2015. godine na galeriji Gradske vijećnice, s početkom u 16,35 sati.

Prisutne članice: Alessandra Selak, Andreja Rudančić-Lugarić, Đeni Hrvatin i Korana Kraguljac.

Odsutna: Smiljka Simunić-Kuzmanović (*opravdala je izostanak*).

DNEVNI RED:

1. Informacija o Međunarodnom danu borbe protiv nasilja nad ženama (25. studeni)

AD 1.) Uvodna obrazloženja podnijela je predsjednica pročitavši sa interneta objavljene priloge na temu „Šute li žene u hrvatskom filmu“ i „Najmoćnije feministkinje svijeta“, kao i o podatku da će u novom sazivu Sabora Republike Hrvatske biti najmanji broj žena i da je ustvari danas bolje živjeti u Zimbabweu nego u Hrvatskoj:

- Sociologinja, književnica i feministkinja Jasenka Kodrnja isticala je da su žene u hrvatskoj kinematografiji ili žrtve ili kuhaju paštašutu – ali uvijek šute. Odlučili smo istražiti istinitost ove tvrdnje kroz vlastitu analizu šest poznatih hrvatskih filmova. Šute li žene zaista, jesu li emancipirane, kako su njihovi likovi izrađeni te kakve se paralele mogu povući u odnosu na redatelja prema ulozi žene u filmu od 1998. i 2015. godine? Na početku analize možemo reći kako muški likovi nedvojbeno prevladavaju u filmu. Oni su dominantni, upečatljivi i nositelji su većeg dijela radnje. Kulturna scena filma u kojoj Brešan prikazuje tuču Lucije i Spomenke na pozornici daje im karakteristike neurotičnih žena upitne inteligencije i morala. Komične situacije u filmu nastale su na račun gluposti Lucije i Spomenke što je kod većine publike odlično prihvaćeno.

Analiza filma *Tri muškarca* Melite Žganjer govori: Ona je u filmu opisana kao emocionalno nesigurna i nezrela žena koja ponekad pokazuje skroz djetinje ponašanje. Kroz film se cijelo vrijeme provlači stereotip da su žene ovisne u muškarcima, no vješto je upakiran u neko liberalnije svjetlo.

Film *Fine mrtve djevojke*: U ovom prvom lezbijskom filmu, kako ga mnogi vole nazivati, ženske uloge redom su zlostavljane i neostvarene. Lezbijke su predstavljene kao žrtve i njihova veza i izgled robuju brojnim stereotipima, koji tako servirani, gledateljima služe kao ljepilo koje ih i u stvarnom životu učvršćuje. Naslov filma već upućuje na nasilje prema ženskom spolu, a dodatni teret nesretnoj sudbini lezbijskog para, prikaz je i scene silovanja jedne od glavnih protagonistica.

Film *Svećenikova djeca*: Ženske uloge u Brešanovom filmu opet su zanemarive i pasivne kao i u *Kako je počeo rat na mom otoku*. Prikazane su u površnom svjetlu svoje seksualnosti, lakog morala i napada na njihova reproduktivna prava. Sve su žene prikazane kao žrtve patrijarhalnog sistema vezano uz odlučivanje o svom tijelu.

Film *Oprosti za kung-fu*: Film počinje citatom iz Poljičkog statuta koji kaže da djevojku koja ostane trudna, a mlada je od dvadeset i pet godina, otac ima pravo otjerati iz kuće. Mirjana kao glavni lik u većini filma bez većeg otpora trpi i sluša planove svojih roditelja vezano za vlastitu budućnost, no na kraju osjeti želju za promjenom i emancipacijom vođena dobrobiti vlastitog djeteta.

Film *Zvizdan*: Sve tri ženske uloge Matanić je već u startu obavio velom tragedije dajući im srpsku nacionalnost koja će se negativno odraziti na njihove živote. U prijevodu to znači patnju, bol, tugu i nepravdu kroz cijeli film. Cjeloviti prikaz ženskog lika hrvatska kinematografija nije uspjela postići. Ona godinama publici na filmska platna servira već puno puta viđene karaktere nesretnica iz crnih kronika.

Kada bismo sumirali ovih šest analiza i napravili nekoliko poveznica između ženskih protagonistica, pokazuje se da su naše junakinje zapravo žrtve obiteljskog nasilja, potpuno pasivne i nepotpuno prikazane žene o kojima često možemo čitati u rubrikama crne kronike ili tužnih životnih sudbina. One ostaju u strogo ograničenim društvenim i obiteljskim

ulogama. Objektivizira ih se i stavlja u društveno-političke kalupe trenutnih okolnosti. Borba za neovisnost javlja se u rijetkim slučajevima. Za protagonistice se ne može reći da nose osobine snažnih i karizmatičnih individua. Zašto hrvatski redatelji i redateljice imaju takvu sliku o ženama na svojim filmovima, ne znamo. Možda bi neki od njih rekli kako je to slika naše realnosti te kako kroz tako nepotpune ženske likove upućuju kritiku lošem društvu. No, možda bi veći izazov za svakog od njih bio kada bi kritiku društvu uputili kroz snažan i neovisan ženski lik koji nadilazi granice svog seksualnog identiteta. Upotrijebimo li psihološki i edukacijski aspekt u kritici ovih filmova, prvo moramo naglasiti kako je film masovni medij, što dovodi do logičnog zaključka da je dostupan ogromnoj količini ljudi. Ne bi bilo neistinito reći da filmovi imaju utjecaja na psihologiju gledatelja, pomažu nam u stjecanju novih znanja i stvaranju svijesti o različitim temama. Neki filmovi poslužili su i kao sredstvo senzibiliziranja javnosti o određenim društvenim nepravdama ili diskriminaciji manjinskih skupina. Uzevši u obzir sve nabrojane stavke, u ovoj vrsti kritike sa sigurnošću možemo tvrditi da cjeloviti prikaz ženskog lika hrvatska kinematografija nije uspjela postići. Ona godinama publici na filmska platna servira već puno puta viđene karaktere nesretnica iz crnih kronika od kojih ljudi mogu naučiti da je zaista dosadno, nesretno i smiješno biti žena u Hrvatskoj.

- Pored tradicionalne godišnje liste najmoćnijih ljudi na svijetu, Forbes je angažirao spisateljicu Eve Ensler, najpoznatiju po bestselleru *Vaginini monolozi*, da predloži svoje favoritkinje za dodatnu listu najmoćnijih feministkinja svijeta. I tu se našla ove godine naša Rada Borić, jedna od osnivačica zagrebačkog Centra za žene žrtve rata, lingvistica i teoretičarka feminizma koja danas živi na relaciji između Zagreba i Helsinkija. Jedna je od najzaslužnijih osoba za pokretanje zagrebačkog Centra za ženske studije i autorica je prvog finsko-hrvatskog rječnika. Imamo i Mallai Joya, najpoznatija kao glasna pobornica skidanja vela sa afganistanskih žena i njihovog društvenog oslobođenja.

Zanimljivo je da se na Forbesovoj ljestvici najmoćnijih ljudi na svijetu ove godine našlo samo pet žena: Angela Merkel, Sonia Ghandi, Dilma Rousseff, Hillary Clinton i Oprah Winfrey što čini samo 7% cjelokupne liste, ali ne čudi u kontekstu svijeta gdje od 500 najvećih kompanija svijeta samo u njih 13 se žena nalazi na poziciji direktorice, žena s visokim činovima u američkoj vojsci je tek pedesetak, među 400 najbogatijih osoba sa Forbesove liste samo su 42 žene, a o religijskim vođama koji ne bi bili muškarci – nema ni govora.

- U Hrvatskom bi Saboru, kako pokazuju izborni rezultati, mogao sjediti najmanji broj žena u posljednjih 15 godina, a hoće li tako i biti, znat će se kad se formira nova Vlada, pa dio izabranih zastupnika/ica ode u izvršnu vlast. Samo jedna zastupnica, aktualna HNS-ova ministrica graditeljstva Anka Mrak Taritaš, uspjela je u Sabor ući zahvaljujući preferencijalnim glasovima. U Sabor su izabrane samo 23 zastupnice; 13 od SDP i koalicije, 5 iz MOST-a i 4 iz HDZ-ove Domoljubne koalicije. Ukupne financijske sankcije za nepoštivanje zakonom propisanih minimalnih 40% trebali bi iznositi 1.650.000 kuna za ukupno 33 kandidacijske liste. Predvodnica je Domoljubna koalicija (550.000 kn), Autohtona (450.000 kn), a potom Koalicija Hrvatske raste (250.000 kn). Teško je za povjerovati ali prema izvješću Svjetskog gospodarskog foruma za 2015. godine bolje je biti žena u Nikaragvi, Bjelorusiji, Ugandi, Tanzaniji, Bocvani i Zimbabweu nego u Hrvatskoj barem kad je u pitanju jednakost spolova. Hrvatska je zauzela 59 mjesto od ukupno 145 vrednovanih zemalja. Slovenija je sjajna 9, a Srbija 45 dakle još uvijek bolja. Izvješće pokazuje da su globalno razlike među spolovima kad su u pitanju zdravlje i obrazovna postignuća dosta male, no kad je riječ o plaćama a osobito o političkoj moći one su mnogo veće. Autori studije upozoravaju da niti jedna zemlja na svijetu nije u potpunosti iskorijenila spolnu nejednakost, ona je najmanje u nordijskim zemljama u kojima je indeks pokrivenosti jaza veći od 80%, a najveća je u Jemenu. U analizi za ocjenjivanje četiri ključne kategorije su ekonomsko sudjelovanje i prilike, obrazovna postignuća, zdravlje i preživljavanje i politička moć. Hrvatska je najbolje pozicioniranja u zdravlje i preživljavanje i to na 42 mjestu, zatim slijedi politička moć, a u kategoriji obrazovnih postignuća smo na 65 mjestu mada je u pogledu izjednačenosti žena i muškaraca razlika 99%. Znači žene su jednako obrazovane ako i ne više od muškaraca ali su manje plaćene i nisu na pozicioniranim mjestima. Najlošije smo

pozicionirani po ekonomskoj kategoriji (78 mjesto), a od Hrvatske su bolje pozicionirani i Slovenija, Srbija i Crna gora.

Nakon kraće rasprave koja je otvorena o navedenim temama u kojoj su sudjelovale sve članice, konstatira se da je Informacija o Međunarodnom danu borbe protiv nasilja nad ženama primljena na znanje.

Završeno u 17,15 sati.

Zapisničar:
Predrag Hajtić

PREDSJEDNICA POVJERENSTVA
Alessandra Selak